

Ústav anglického jazyka a didaktiky

nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1

tel. 221619277

Tomáš Gráf, Introduction to ELT Methodology. Úvod do didaktiky angličtiny. Rigorózní práce, Ústav anglického jazyka a didaktiky, FF UK, srpen 2012
Posudek oponenta

Předložená rigorózní práce Tomáš Gráfe představuje velmi vyzrálé a promyšlené dílo s praktickým uplatněním a přitom založené na široké teoretické bázi. Stručně řečeno představuje ucelený úvod do rozsáhlé oblasti a problematiky didaktiky angličtiny a zároveň i kompletní zpracování jednosemestrálního kurzu Didaktické propedeutiky pro studenty angličtiny na FF UK. Čtrnáct kapitol práce tak nabízí systematický nárys oboru ELT methodology formou popisu obsahu jednotlivých seminářů, k nimž je v příloze přiloženo i kompletní portfolio 14 pracovních listů (handouts) a na závěr i hodnotící dotazník (evaluation form), jímž si autor zjišťoval reakci studentů na seminář po jeho skončení. Vyplývá z toho, že předložená práce není pouhou pracovní maketou, ale že jde o ověřený nástroj pro výuku (a podle všech signálů velmi úspěšný). Jde tedy o velmi efektivní spojení teoretické a koncepční práce s praxí, se kterým se setkáváme jen zřídka.

První polovina práce (kap. 1-7) přibližuje teoretickou infrastrukturu oboru, tzn. základní pojmy, teorie a poznatky z příslušných oblastí lingvistiky, psychologie (obecné a pedagogické), obecné didaktiky a neurologie a různé přístupy k nim, včetně jejich vývoje a srovnání. Autor tak nastiňuje hlavní teoretické přístupy k teorii učení, osvojování mateřštiny a druhého jazyka, proměnné charakterizující žaka/studenta (věk, pohlaví, motivace, schopnosti, inteligence, jeho představy o učení a styly učení ap.) a vztah mezi jazykem a mozkem a relevantní poznatky o paměti. Druhá polovina práce (kap. 8 – 14) je zaměřena na otázky vlastní výuky a probírá klíčové jevy, jako jsou metody výuky (chronologicky shrnuje a komentuje 12 základních metod), „interlanguage“ a širokou problematiku chyb (error analysis), jazykové dovednosti a formy, dále kompetenci a „proficiency“, strategie komunikace a učení se. Výklad logicky dospívá k popisu tzv. autonomie studenta a modelů „dobrého studenta cizího jazyka“ a „dobrého učitele cizího jazyka“ a završuje ho zajímavý výklad o jazykových učebnicích, jejich typologii, kritériích výběru a hodnocení a zásadách práce s nimi ve třídě.

Celkové zpracování tématu je velmi zdařilé. Práce je přehledně napsána a dobře se čte, což je úctyhodný výkon vzhledem k značnému množství informací, které bylo nutno vybrat z širokého okruhu literatury z různých oblastí, utřídit je a spojit do provázaného útvaru. Hlavní klady tak spatřuji ve vyčlenění klíčových témat, která tvoří logickou kostru paradigmatu didaktiky, a v jejich vyvážené a přístupné prezentaci založené na syntéze teoretických a praktických poznatků. Úroveň jednotlivých kapitol je obecně vyrovnaná, i když kapitoly v první polovině práce jsou někdy trochu zjednodušující a selektivní, což je vzhledem k širší záběru (teorie učení, inteligence, paměť atd.) nevyhnutelné – na druhé straně pro účely práce a cílového příjemce semináře adekvátní. Za velmi povedené naopak považuji především kapitoly 8, 9 a 10 z druhé části, ale i další. Např. komentáře k „levels of proficiency“ (ALTE, CEFR) jsou velmi zajímavé a prozrazují důkladné obeznámení s touto tematikou, které rozhodně nelze získat z knih. Pokud jde o jazykovou stránku práce, je podle

očekávání psána vynikající angličtinou, některé konkrétní připomínky představují spíše formulační nedopatření a přehlednutí (viz Dílčí připomínky níže).

Většina námitek k práci je spíše technického rázu a týká se zejména způsobu citace literatury (konkrétní případy viz dílčí připomínky). I když je obsah kapitol určen studentům semináře, práce je předkládána jako odborná publikace a z toho vyplývá, že je v ní třeba dodržovat některé obecné zásady. To znamená, že až na výjimky (např. nespecifická obecně kulturní reference) by u všech autorů při první zmínce v textu mělo být specifikována dílo, o kterém se mluví (vročením, příp. s paginací), a toto dílo by se automaticky mělo objevit v bibliografii na konci. Nejasná je vazba mezi literaturou uvedenou na konci kapitol (seminářů) a celkovou bibliografií. Zdá se, že základní myšlenka byla, že by celková bibliografie měla zahrnovat i tyto prameny, ale ne vždy se to povedlo (srov. Hoff, str. 34). Otázka je, zda by v celkové bibliografii na konci neměly být systematicky uváděny i prameny doporučené pro prezentaci – ne vždy se to děje (str. 34: srov. Yule a Akmajian). Zároveň mi není zřejmý účel této literatury k semináři na konci kapitol – má ukázat, z kterých pramenů autor čerpal (kromě těch, které zmiňuje v textu) nebo má směřovat studenty k další četbě? Pokud to druhé, není to s ohledem na množství (a dostupnost) této literatury příliš realistické. Smysl by to mělo, kdyby byly vybrány pouze klíčové prameny a u nich navíc označeny kapitoly relevantní k tématu.

Dílčí připomínky:

- str. 6: zkratka SL je ve významu „2nd language“ matoucí, zvláště užívá-li se vedle toho TL (target language); zkratka SL totiž znamená také „source language“ (tedy protějšek k TL); je-li zavedeno L1 a L2, je SL redundantní (dtto L2A a SLA)
- 10: Chomsky (1980: 136) – chybí v bibliografii, podobně Saussure, Halliday, Vygostky
- 11: trochu bych se ohradil proti řazení pragmatiky a discourse analysis do „applied linguistics“; je ale pravda, že v rámci pragmatiky se někdy rozlišuje „applied pragmatics“ (viz Crystal. 2008, 380)
- 14: Vygotsky – citováno dílo, ale chybí vročení a není v bibliografii, viz. též str. 20 (podobně Lakoff, Slobin aj.); mimochodem u Slobina jde, zdá se, o variaci na Sapir-Whorfovu hypotézu
- 15: Kdo je Raymond Williams, jehož citát mají studenti okomentovat? Nietzsche – chybí vročení, stránka, není v bibliografii
- 18: footnote – názor psychologa-behavioristy Skinnera na rozlišení langue-parole? Spíše bych Skinnera zmínil v popisu behaviorismu v souvislosti s „operant conditioning“ (viz až 3.1.1)
- 22: ad Skinner’s Verbal Behaviour – chybí vročení (resp. zmíněno až na str. 23), neuvedeno v bibliografii
- 26: pre-sentence - oceňuji žert, ale existuje i „pre-sentential“
- 27: Kutálková – chybí zkratka křestního jména
- 30: Lado – chybí v literatuře, ač uvedeno vročení a stránka
- 33: Pinker, Language instinct – není v bibliografii; 2.ř. zdola: Both learners ... není jasné, o které dva learners jde
- 35: That learners are different ... Some of them - ambivní formulace, míněny zjevně variables, nikoli learners nebo implications

- 43: Gardner's multiple intelligences (which will be discussed in Chapter 6) – redundantní, toto je Chapter 6! Proč zminována Sternberg's Triarchic theory a Goleman's emotional intelligence, když o nich dále není nic řečeno?
- 49: Chapter 7, úvod – při popisu mozku bych nepovažoval za vhodné mystické výroky typu „something strangely immaterial“ apod.
- 51: vazba mezi lateralitou a osvojováním jazyka, jak je zde prezentována, se jeví trochu nejasná
- 59: nedokončena poslední věta sekce 8.1.12 !
- 60: 2. odstavec: (6) how, why and where – vysvětlující závorka ne zcela odpovídá, zdá se mi, že „how and why“ chybí
- 63: Corder (1973) - postrádám v bibliografii (je pouze v literatuře k semináři)
- 70: concept of competence and performance > concepts ?
- 71: Canale and Swain – chybí bibliografický údaj
- 77: there are champions and there are adversaries > there are advocates ?

Měl bych i několik otázek k diskusi při obhajobě:

Je-li rozdíl mezi osvojováním mateřštiny a učením se cizímu jazyku, nebylo by vhodnější rozlišovat to i termíny acquisition a learning? (Zkratky L1A a L2A implikují, že jde o totéž.) Je skutečně obvyklé nedělat rozdíl mezi L1 a foreign language (viz zkratky a dále v textu)? (Na příklad při udávání počtu mluvčích angličtiny se mezi ESL speakers a EFL speakers pečlivě rozlišuje.)

Jaký je rozdíl (vztah) mezi learning styles a learning strategies a GLL strategies (str. 85). Přiznám se, že tato Otázka č. 8 v Student interaction topics (str. 80) mi z výkladu není zcela jasná.

Hodnocení: Přes některé technické drobnosti lze konstatovat, že předložená práce je mimořádně kvalitním počinem, který mohl vzniknout jen díky autorově důkladné a všestranné znalosti problematiky. Sestavit kvalitní úvod do vědní disciplíny, navíc úvod, který je koncipován nejen teoreticky, ale i prakticky tak, aby mohl být podkladem pro výuku, dokáže jen zralá osobnost s odpovídající erudicí. Domnívám se, že autorovi se to podařilo, a co víc, práci pojímá jako výchozí text, který průběžně doplňuje a vylepšuje díky zpětné vazbě s jeho cílovými recipienty (viz evaluation form).

Rigorózní práce Tomáše Gráfa *Introduction to ELT Methodology* v plné míře splňuje požadavky standardně kladené na úroveň rigorózních prací v oboru anglický jazyk. Proto ji jednoznačně *doporučuji k obhajobě*.

V Praze dne 21. srpna 2012

prof. PhDr. Aleš Klégr